

Õiguskantsler

Andres Anvelt
Justiitsministeerium
info@just.ee

Teie 03.06.2014 nr JUM/14-0757/-1K, 8-
1/14-4657

Meie 27.06.2014 nr 18-2/140801/1402826

Arvamus eelnõule
Kohtutäituri seaduse ja täitemenetluse seadustiku muutmise

Austatud minister

Pöördusite minu poole ja küsisite arvamust kohtutäituri seaduse ([KTS](#)) ja täitemenetluse seadustiku ([TMS](#)) muutmise seaduse eelnõule. Täna alustuseks selle võimaluse andmise ja minu kaasamise eest.

Tutvusin eelnõuga ning toetan igati sellega kavandatud eesmärkide saavutamist. Nõustun nii eelnõu kui ka juba täna kehtiva täitemenetluse süsteemi põhimõtteliste lähtekohtadega, et kuigi täitemenetluse käigus tuleb arvestada võlgniku õiguste ja oluliste huvidega, on selle peamine eesmärk siiski sissenõudja õigustatud huvi tagamine ning nõude efektiivne ja tulemuslik täitmine. Seda peab kogu täitemenetluse süsteem oma õigusnormides ja nende rakenduspraktikas realselt ka toetama.

Eelnõu seletuskirjas põhjendatakse korduvalt kavandatud muudatuste vajalikkust argumentidega, et kehtiv täitemenetluse süsteem ei motiveeri kohtutäitureid teatud nõuetega tegelema, mistõttu on jäänud märkimisväärne osa nõuetest üldse sisse nõudmata. Eelnõuga soovitakse sellist suhtumist muuta täitemenetluse kulude ja kohtutäituri tasude süsteemi muutes ehk muuta kohtutäiturite suhtumist oma ametiülesannete täitmisse läbi rahaliste ajendite. Leian, et selline kaalutlus on küll mõistetu, kuid minu hinnangul vastuolus riigi tuumikfunktsiooni ja riigivõimu teostamise aluspõhimõttega, mille kohaselt peab iga avaliku võimu ülesande täitja tunnetama talle usaldatud avaliku ülesande olulisust ning täitma seda alati kõrgeima kvaliteediga, tegutsema eesmärgipäraselt tulemust silmas pidades ning arvestama seejuures kõigi avaliku õiguse oluliste üldpõhimõtetega. Seetõttu ei tohiks seadusandja minu hinnangul aktsepteerida olemasolevat nõuete mittetäitmise tegelikku praktikat ega kohtutäiturite võimalikku vähest huvi kõikide nõuete võrdselt kõrge kvaliteediga täitmiseks. KTS § 8 kohaselt on kohtutäitur kohustatud viivitamata tarvitusele võtma kõik seadusega lubatud abinõud täitedokumentide täitmiseks, koguma täitemenetluseks vajalikku teavet ning selgitama täitemenetluse osalistele nende õigusi ja kohustusi. Selline kohustus kehtib eranditult kõikide täitedokumentide jaoks. Meenutan, et seadusandja lõi 2001. aastal teadlikult sellise täitemenetluse süsteemi, kus kohtutäitur saab oma ülesandeid täita sõltumatult ja erapooletult ning kus täitevvõimu järelevalve seisneb pigem üksnes õiguspärasuse, mitte aga otstarbekuse kontrollis. Kohtutäitur tegutseb küll teatud eraettevõtlusele sarnanevate põhimõtete (kui isemajandav haldusorganina tegutsev avalik-õiguslik ametiisik, kes viib muust täitevvõimust autonoomsena ja teatava sõltumatusega läbi

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

haldusmenetluse eriliiki) alusel, kuid täitemenetluse näol on tegemist ühe riigi tuumikfunktsiooni hulka kuuluva olulise ülesande täitmisega. Kohtutäitur, kellele on delegeeritud avaliku ülesande täitmine, teostab ülesannet täites samuti riigivõimu. Sellest tõdemusest ei tulene ühtegi riigivõimu eriõigust (sh õigust eelistada täitmisel üksnes teatud liiki ning suuremat sissetulekut kindlustavaid nõudeid), vaid ainult kohustus tegutseda üksnes Põhiseaduse ja sellega kooskõlas olevate seaduste alusel. Eeltoodud kaalutlusel leian, et seadusandjal tuleb hoolikalt kaaluda igat n-õ kohtutäiturit rahaliselt motiveerivat muudatust, mis lõppastmes suurendab täitemenetluse võlgnikule lisanduvat kulu. Täitemenetluse peamine eesmärk on sissenõudja õigustatud huvi tagamine ja nõude rahumeelne täitmine ning sellele lisanduvad täitemenetluse läbiviimisega kaasnevad kulud peaksid olema mõistliku suurusega, objektiivselt põhjendatud ning koormama võlgnikku minimaalselt.

Eelnõu seletuskirjas põhjendatakse teatud muudatusi lisaks ka täitemenetluse võlgniku õiguste ja huvide suurema kaitsmise vajadusega. Toetan seda eesmärki, kuid soovin täiendavalt lisada, et minu hinnangul ei ole kavandatud muudatused piisavad. Nõustun seletuskirjas esitatud seisukohaga, et täitemenetlusega võlgnikule kaasnevad kulud peavad olema võimalikult minimaalsed. Täitekulude õigustatud eesmärgiks saab minu hinnangul üldjuhul olla konkreetse täiteasja lahendamise kaasnemate kulude katmine, mitte aga erinevate nõuete ristsubsideerimine ja täitemenetluse süsteemi n-õ elushoidmine. Leian, et põhjendatud ei ole kaalutlus, mille kohaselt peab üks täitemenetluse võlgnik sisuliselt kinni maksma teiste, täitemenetlusest kõrvalehoidvate võlgnike kulud. Mõõnan, et täitemenetlusega kaasnevatel kuludel võib olla ka nõude täitmist motiveeriv mõju võlgniku jaoks, kuid seda siiski teatud mõistliku piirini. Seetõttu teen ettepaneku kriitiliselt üle vaadata ka kõik muud kohtutäituri ametitoimingu tasustamise alused ja rahaliselt määratletud summad, iseäranis [KTS §-s 35](#) sisalduvad sissenõude summast sõltuvad põhitasu määrad. Leian, et [Põhiseaduse](#) §-s 32 sisalduva omandipõhiõigusega koostoimes Põhiseaduse §-ga 11 ei pruugi olla täielikult kooskõlas kaalutlus, mille kohaselt on olenemata asja keerukusest vm kaalukast asjaolust kohtutäituri põhitasu alati seda suurem, mida suurem on sissenõude summa (küündides lausa üle 20 000 euro). Samal põhimõttelisel seisukohal olen ka eelnõu § 1 punktis 1 kavandatud KTS § 34 lõigetes 2 ja 3 esitatud täitemenetluse alustamise tasu suuruse määratlemise osas (s.o tasu suuruse sõltuvus mitte täitetoimingu tegemise kulust, asja keerukusest või kaalukusest, vaid üksnes nõude summast).

Arvestades mulle erinevate aastate jooksul esitatud täitemenetlusega seonduvaid avaldusi, soovin Teie tähelepanu juhtida täitedokumentides esitatud teabe (eba)piisavusele ja keelelisele (eba)selgusele. Nimelt olen korduvalt kokku puutunud juhtumitega, kus võlgnikud on jätnud kohtutäiturile vajaliku teabe esitamata või ka oma õigused kaitsmata ebapiisava teabe tõttu. Seetõttu palun Teil kaaluda ka täitemenetluse võlgnikele saadetavate dokumentide sõnastuse ja selles esitatava teabe uuendamist, lihtsustamist ja täiendamist. Nii olen korduvalt avaldajatele selgitanud tagantjärele nõude täitmise ja täitemenetlusega seonduvat olulist teavet (nt seda, et kuna kohtutäituritele ei ole antud õigust saada otsest juurdepääsu pangakonto andmetele, siis on äärmiselt oluline, et võlgnikud annaksid ise ja võimalikult kiiresti täiturile teada nt TMS [§ 130](#) ja sellele järgnevate sissetulekute ja summade olemasolust; samuti seda, mida on täitemenetluse võlgnikul võimalik kohtus taotleda või vaidlustada). Samas olen murelikult mõelnud, miks ei lugenud nad sama teavet välja juba kõige esimesest kohtutäituri saadetud täitmistest. Mõõnan, et üheks põhjuseks võib olla inimlik hooletus, kuid välistada ei saa ka olukorda, kus täitmisteatel olevast tekstist ei saada igakülgset ja õigesti aru. Seetõttu on teksti selgusel, piisavusel ja võimalikult lihtsas keeles esitamisel suur kaal. Ka üldine haldusmenetluse keele, õiguselguse põhimõtte ja Riigikohtu praktika areng on pidevalt rõhutanud, et õigusteadmisteta isik võiks ja peaks saama (vajadusel mõistliku nõustamisega) aru talle saadetud dokumendi olemusest, sõnumist, sh oma õigustest ja kohustustest. Meenutan, et juba 2005. aastal rõhutas Riigikohus

avaliku võimu kohustust hoolitseda selle eest, et ka õiguslaste teadmisteta ja asjaajamises vilumatul isikul oleks võimalus menetluses tulemuslikult osaleda.¹ Riigikohus on ka rõhutanud, et tulenevalt demokraatia põhimõttest ja heast haldustavast tuleb kaalukatest otsustest informeerida seaduses sätestatust intensiivsemalt, et teave ka tegelikult jõuaks huvitatud isikuteni, kuna vastasel juhul ei oleks tagatud kaebeõiguse tegelik realiseerimine.² Leian, et täitemenetluses, mille käigus on võimalik sekkuda intensiivselt võlgniku mitmete põhiõiguste kasutamisse (iseäranis omandipõhiõigusse), on väga suure kaaluga võlgnike tegelik teadlikkus nii nõudest, täitemenetluse olemusest (formaliseerituse põhimõte ja sellest tulenev põhivaidluse sisulise lahendamisega mittetegelemine, võimalus pääseda kohtutäituri tasu täies ulatuses maksmisest, kohustus teatada kohtutäiturile olulistest ja täitemenetluse käigus kinnipeetavate summade suurust mõjutavatest asjaoludest jm), kaebemenetluse eripärast kui ka kohtutäituri rollist ja pädevuse piiridest nõude täitmisel. Seetõttu palun Teil ka antud aspekti kaaluda ning seeläbi suurendada täitemenetluse osaliste teadlikkust.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Nele Parrest
õiguskantsleri asetäitja-nõunik
õiguskantsleri volitusel

Helen Kranich 693 8446
Helen.Kranich@oiguskantsler.ee

---

¹ RKHKo 15.02.2005, nr [3-3-1-90-04](#), p 16.

² RKHKo 07.05.2003, nr [3-3-1-31-03](#), p 26.